

BIBELSKE AFHANDLINGER

Av prof. Carl Paul Caspari

VI. Jeremias's Livsomstændigheder, førend han blev kaldet til Profet, og hans Kaldelse til det profetiske Embede.

(Af Forelæsninger over Jeremias's Liv og hans Tids Historie.)

Christiania, 1884.

Jeremias betegnede sig ved sin Kaldelse som *ung*, som en *Dreng*. "Ak, Herre Herre!" sagde han dengang, "se, jeg forstaar ikke at tale, thi jeg er *ung*" eller "en *Dreng*" (Jer. 1, 6). Vi tage neppe fejl, naar vi ifølge disse Ord udtale den Formening, at Profeten ved sin Kaldelse har været *omkring tyve* eller, for at angive hans daværende Alder mere bestemt, mellem atten og toogtyve Aar gammel. Endnu yngre end atten Aar gammel kan han ikke vel have været, da Profetstillingen i og for sig og isærdeleshed en Optræden som Profet i en Tid, som hans, dog krævede en ikke altfor ung Alder og nogen Modenhed. Men heller ikke for ældre end i det Høieste toogtyve Aar kan han ansees for at have været, baade fordi det hebraiske Ord, hvormed han udtrykker sin Ungdom, ikke vel lader sig forene hermed, og fordi det ikke er rimeligt, at han, hvis hele offentlige Liv var en næsten uafbrudt Kjæde af stedse tiltagende haarde ydre og især indre Lidelser, skulde have paa det Nærmeste naaet eller virkelig naaet eller endog overskredet det Maal af det menneskelige Liv, som Moses har betegnet som det normale, hvad han, da han i mindst toogfirti Aar har virket som Profet, vilde have gjort, ifald han ved sin Optræden havde været en ikke mere ganske ung Mand.. Men var nu Jeremias omkring tyve Aar gammel, da han blev kaldet til Profet, saa var han født mod Slutningen af Manasses Regjering, omtrent mellem denne Konges otteogfirtiende og toogfemtiende Aar, og var han saaledes væsentlig jævnaldrende med Kong Josias, der blev født seks Aar før Manasses Død. De to Mænd, som man kan betegne som de to sidste store Naadesredskaber, ved hvilke Herren, om muligt, vilde bringe det jødiske Folk til Omvendelse og derved fri det fra den tilkommende store Vrede, den nær forestaaende forfærdelige Straffedom, eller, da dette var umuligt, ved hvilke han vilde samle en liden Skare, der, holdt ilive i Straffedommens Tid, kunde bevare og forplante Israels aandelige Goder og blive Spiren til et nyt Israel, disse to Mænd, som danne et saa nøie sammenhørende Par, at man kan betegne den Ene, Josias, som den Andens, Jeremias's, Konge og denne, Jeremias, igjen som hins, Josias's, Profet, de bleve altsaa - et Tegn, det første Tegn paa, at de hørte sammen - fødte væsentlig i eet og det samme Tidspunkt. Derved, at Herren lod Josias og Jeremias blive fødte i Slutningen af Manasses Regjering, ikke ret længe efterat det jødiske Folk havde begyndt, omend i allerstørste Svagthed, at reise sig af sit dybe, mageløse Fald, viste han disse to Mænds Samtidige, at

han den. gang naadigen havde seet ned til Folkets begyndende Omvendelse, at han dengang havde havt og endnu havde idel Fredstanker over det.

Det *Navn*, som Jeremias fik ved sin Fødsel, er et Navn, som temmelig hyppig forekom i Israel, og det baade i den ældre og senere Tid, idet i det Gamle Testament foruden vor Profet endnu syv andre Personer ommeldes, som bære det. Det er rimeligvis hentet fra et Skriftsted, nemlig fra de Ord, hvormed Moses's og Israels Sang ved det røde Hav begynder: "Jeg vil lovsynge *Herren*, thi høit ophøiet er han; Hesten og dens Rytter *kastede (slængte) han i Havet*" (2 Mos. 15,1. 21), Ord, der, ligesom hele hin Sang overhovedet, maatte være velbekjendte i Israel, ja som maatte være i enhver Israelits Mund. Navnet bemærker altsaa: "*Herren kaster, slænger* (som en vældig Stridsmand, 2 Mos. 15, 3, som den almægtige Gud alle sine Fiender) ned, hen, bort.

Det er bekjendt, at de fleste fremragende israelitiske Mænds Navne paa en høist mærkelig Maade stemme overens med disse Mænds Væsen, Karakter og Livsopgave, en Fremtoning, om hvis Aarsag jeg her kun kan gjentage, hvad jeg i mit Skrift over Daniels Bog har udtalt. "I den hellige Historie har Gud sin Haand overalt med i Spillet paa endnu en anden, langt mere umiddelbar og haandgribelig Maade, end i Verdenshistorien. Han styrer og leder i samme Alting paa en mere direkte og aabenbar Vis, hans Plan fremtræder her mere synlig. Den hellige Historie er en *gudmenneskelig* Historie, ja den er paa en Maade en Skabning af Gud. Alle fremragende Mænd i samme ere Skabninger af ham; de ere skabte af ham til Fuldførelsen af hans Plan, hver med sin Opgave og hver med sit dertil svarende Væsen. Skal nu ikke Skaberen give sin Skabning, Herren sit Redskab, sin Tjener, Navn? De fremragende gammeltestamentlige Mænds Navne bleve i Grunden givne dem af Gud. Forældrene havde Guds Aand, de vare Profeter, naar de gave dem. Ligesom Kaifas kunde spaa i sit Embedsaar, saa kunde ogsaa de spaa, naar de ifølge sit Forældrekald gave sine Børn Navne. De tænkte ved Navngivningen paa Eet, og Gud tænkte ved den paa noget Andet. Hensigten med Overensstemmelsen mellem de gammeltestamentlige Gudsmænds Navne og deres Væsen og Virksomhed var at pege hen paa, at det var Gud, der talte og virkede gennem dem, at de kun vare hans Redskaber, og at han ledede, st rede og beherskede hele Israels Historie. De selv kunde i denne Overensstemmelse have et troesstyrkende Pant paa, at de vare kaldte af Gud til sin Gjerning. Og de fandt, som Jesaias's og Michas Exempler vise (Jes, 8, 18 og Mich. 7,18), ogsaa oftere i den et saadant Pant".

Efter dette maa vi vente, at ogsaa Jeremias's Navn vil være betydningsfuldt og stemme overens enten med hans naturlige Væsen, hans Personlighed eller med hans Livsopgave og hans Forkyndelses Indhold og Karakter. Og vi maa vente dette saa meget mere, som han var en saare fremragende Mand med en meget eiendommelig Opgave, og som vi have en udtrykkelig Herrens Erklæring om, at han allerede før hans Fødsel havde udseet ham til den Gjerning, hvortil han senere kaldte ham. Denne Erklæring, som Herren udtalte ved hans Kaldelse, lyder: "Førend jeg dannede dig i Moders Liv, kjendte jeg dig, og førend du kom ud af Moders Skjød, helligede jeg dig; jeg satte dig til en Profet for Folkene, Ord, som stemme overens med, hvad Apostelen Paulus siger om sig selv i Brevet til Galaterne, at Herren havde udseet ham fra Moders Liv til Apostelembedet (Gal. 1, 15). Og vor Forventning bliver heller ikke skuffet, thi Jeremias's Navn stemmer paa en slaaende Maade overens med hans Opgave og hans Spaadømmes Indhold, saavel som ogsaa med hans personlige Forhold. Hans Opgave var nemlig fortrinsvis den, at true, at forkynde Guds Straffedomme, hvad der ogsaa allerede giver sig tilkjende i de Ord, hvormed hans Kaldelse til Profet slutter, og som udtale hans profetiske Opgave: "Se, jeg sætter dig paa denne Dag over Folkene og Rigerne til at *oprykke* og til at *nedrive* og til at *ødelægge* og til

at *nedbryde*, til at bygge og til at plante” (Jer. 1, 10), idet i disse Ord Profetens negative, ødelæggende Virksomhed udtales i dobbelt saa mange Ord, som hans positive, opbyggende. Og i Overensstemmelse hermed er Hovedindholdet af Jeremias's Spaadomme *Strafforkyndelse*. Dette har man ogsaa i Synagogen fra gammel Tid af følt og erkjendt, idet man her tildels, for at lade *Strafforkyndelse* slutte sig til Beretning om Straffedom, og trøstende Forjettelse slutte sig til trøstende Forjettelse, stillede de tre Profeters, Jesaias's, Jeremias's og Ezechiels, Bøger i *den* Orden, at man gav Jeremias's Bog, som den, der heltigjennem forkynder Ødelæggelse, den første Plads umiddelbart efter Kongernes Bøger, som slutte med Beskrivelse af Ødelæggelse, lod Ezechiels Bog følge efter Jeremias's, fordi dens første Halvdel er opfyldt med det samme, som danner dennes Indhold, Forkyndelse af Ødelæggelse, og lod endelig igjen Jesaias's Bog følge paa Ezechiels, fordi denne Bogs sidste Halvdel næsten kun indeholder Forjettelse og Trøst, og hin Bog næsten heltigjennem er en Forjettelses- og Trøstebog. Men hvilket Navn kunde nu for en Profet der havde en Opgave som Jeremias, og hvis Spaadomme havde et Hovedindhold . som hans Spaadomsbog, være mere betegnende end det: Herren kaster, slænger hen, bort, nemlig alle sine Fiender, ligesom han i Fortiden havde kastet, slængt Ægypterne, sit Folks Undertrykkere, i Havet? For Jerusalems og Judas Vedkommende, hvilke Profetens Virksomhed fornemmelig gjaldt, blev denne Opgave til en Forkyndelse af, at Herren vilde *kaste* dem *bort* fra sit Ansigt, at han vilde *forkaste* dem. Og dette udtaler Profeten ogsaa paa et Sted i sine Spaadomme, som man vel kan betegne som et centralt, nemlig 7, 15: ”Og jeg vil bortkaste Eder fra mit Ansigt, saaledes som jeg har bortkastet alle Eders Brødre, af Efraims Sæd”. Og det samme bliver ogsaa udtalt paa tre andre Steder, nemlig 10, 17. 18: ”Sank dit Gods sammen fra Landet, du, som bor i beleirede Stæder! Thi saa siger Herren: Se, jeg vil slynge Landets Indbyggere bort denne Gang”, 6, 13: ”saa vil jeg da slynge Eder bort fra dette Land til et Land, som I ikke kjende” og 23, 39: *se, saa vil jeg løfte Eder op (som en Byrde) og kaste Eder og den Stad, som jeg gav Eder og Eders Fædre, bort fra mit Ansigt*”, saavelsom ogsaa i dei historiske Anhang til Jeremias's Bog, Jer. c. 52, som vi forstørstedelen finde igjen i Slutningen af de med de Jeremianske Spaadomme saa overordentlig beslægtede og fra en aandelig eller baade egentlig og aandelig Discipel af Jeremias hidrørende Kongernes Bøger, 2 Kgb. 24, 18 - 25; 30, idet det her hedder: ”Thi for Herrens Vredes Skyld gik det saa med Jerusalem og Juda (at deres sidste Konge, Zedekias, gjorde, hvad ondt var i Herrens Øine), *indtil han kastede dem bort fra sit Ansigt*” (Jer. 52, 2. 2 Kgb. 24, 28). Ogsaa jeremianske Steder, som disse: ”Han (Herren) har kastet Israels Herlighed fra Himmelen til Jorden (Begræd. 2, 1), ”man skal slæbe ham bort og kaste ham (Jojakim, hans døde Krop) *hen langt borte* fra Jerusalems Porte”, ”og hans (Jojakims) døde Krop skal ligge *henkastet* for Heden om Dagen og for Kulden om Natten” (Jer. 22, 19. 36, 30), ”Jeg (Herren) vil kaste dig (Jojachin) og din Moder, som fødte dig, *hen i et andet Land, hvor I ikke bleve fødte; der skulle I dø*”, og ”Hvorfor ere de bortkastede, han (Jojachin) og hans Sæd, *slængte hen i det Land, som de ikke kjendte*” (Jer. 22, 26. 28), ogsaa disse Steder, især de to sidste, som ogsaa gjælde alle dem, der tilligemed Joja bleve bortførte til Babylon, og overhovedet hele det didhen førte jødiske Folk, minde om Jeremias's Navn. Juda og Jerusalem samt deres sidste Konger fra Joahas af bleve af Herren paa Jeremias's Tid forkastede og paa Jojakim nær ogsaa slængte hen i fremmede Lande, Ægypten og især Babylon, og Jeremias var den Profet, der fortrinsvis havde at forkynde denne deres Forkastelse og Bortkastelse, og i Overensstemmelse hermed fik han ved sin Fødsel Navnet Jeremias, der betegner ham som *Bortkastelsens, Forkastelsens, Israels Bortkastelses, Forkastelses Profet*, som den Profet, der havde at forkynde denne, paa samme Maade, som *Jesaias's* Navn betegner denne Profet som *Frelsens Profet*, som den Profet, der fortrinsvis og fremfor alle andre Profeter havde at forkynde og forbilledlig fremstille Israels og hele Verdens Frelse. -

Hvorledes Jeremias's Navn harmonerer med hans *personlige Forhold*, det viser os alle hans Fienders og Forfølgeres Skjæbne.

Ligesom Habakuk høist sandsynlig var et Medlem af de levitiske Sangerfamilier og Zefanias et Medlem af Davids Hus, en kongelig Prinds, saa var Jeremias efter Overskriften over hans Bog et Medlem af *Arons Hus*, af *Presteskabet*. - Det er en mærkelig Fremtoning, at de fleste og største Profeter fra Jeremias's Tid af tilhøre Prestestanden. Prester vare nemlig foruden Jeremias selv de to store Profeter Ezechiel og Sacharias og vel ogsaa Profeterne Haggai og Malachias, som ialfald ere prestelige Skikkelser. Fremtoningen har uden Tvivl sin Grund i to Kjendsgjæringer. For det Første i den, at Presteskabet overhovedet fra det Tidspunkt i Josias's Regjering af, da Ypperstepresten Hilkiass fandt det mosaiske Exemplar af Lovbogen i Templet, og Josias reformerede efter det, mere og mere traadte i Forgrunden, indtil det efter Exilet blev den herskende Stand i Israel, en Kjendsgjærning, der stod i Sammenhæng med Opdagelsen af Mosebogen, med Josias's Reformation, med de store Ulykker, som rammede det jødiske Folk fra denne Konges Død af, og hvis Toppunkt den babyloniske Landflygtighed var, og fremforalt med Kongedømmets og efter Malachias ogsaa Profetdømmets Ophør. Men for det Andet har hin Fremtoning dog ogsaa sin Grund deri, at Presteskabet trods den megen Fordærvelse, som fandtes i dets Midte, og imod hvilken Ingen har vidnet saa stærkt, som dets eget Medlem, Jeremias, dog var den Stand i Israel, der i hine Tider forholdsvis havde mest Skjøn paa Israels aandelige Goder, omfattede dem med mest Kjærlighed og derfor ogsaa mest pleiede dem, og som saaledes jo længere, jo mere dannede Israels aandelige Lys- og Livscentrum. Og denne Grund var sikkert Fremtoningens Hovedgrund. Tillige turde Fremtoningen dog ogsaa profetisk have hentydet paa, at man nu, da tvende af Israels tre Embeder, det kongelige og profetiske, vare sin Ende nær, eller (fra Jerusalem's Odelæggelse af) da eet af dem, det kongelige, allerede havde ophørt, og et andet, det profetiske, om føie Tid skulde ophøre, og saaledes israels gamle Forfatning snart kun skulde være eller (fra Exilets Tid af) tildels allerede var en Ruin, - at man nu gik den forjættede nye, store, herlige Tid umiddelbart imøde, hvori alle Israels Embeder skulde beklædes af een stor Person, Messias, hvori de skulde smykke hans Hoved som en tredobbelt Krone. Vi se jo ogsaa Jesaias i den Del af hans Bog, hvori han i Aanden staar i det babyloniske Exils Tid, spaa om Messias som om den prestelige Profet og den profetiske Prest (sml. Jes. 52, 13-53, 12 med 42, 1-7. 49, 1-6 og 61, 1 ff.), og ligesaa en af det Gamle Testaments tre store prestelige Profeter selv, den sidste blandt dem, Sacharias, baade i en symbolsk Handling og i ligefremme Ord forkynde, at Messias skal komme og i sin Person forene det kongelige og det prestelige Embede (Sach. 6, 9-6).

Jeremias betegner sig i Overskriften over sin Bog som en *Søn af Hilkiass*. Denne Hilkiass holdes af Mange for een og den samme Person med Ypperstepresten Hilkiass, ham, som derved, at han fandt Lovbogen i Templet, gav Stødet til Josias's Reformation. Dersom denne Mening medførte Sandhed, saa vilde Jeremias, ligesom Zefanias, have været af meget fornem Byrd, og, at han holdt ud i en lang Virksomhed, fuld af Forsmædelser og alle Slags Lidelser, vilde da have været en endnu større Selvfornægtelse, end det ellers er. Men den maa dog forkastes. Thi *for det Første*: Havde Jeremias været en Søn af den bekendte Yppersteprest Hilkiass, saa skulde man dog vente, at han for bestemt at angive sin Herkomst, og hvem han var, havde betegnet sin Fader Hilkiass som Yppersteprest. Men istedetfor at gjøre dette siger Profeten ganske simpelt og ubestemt, at han var en af de Prester, som boede i Anathoth ("*Ord af Jeremias, der var Hilkiass's Søn, en af de Prester, som vare i Anathoth i Landet Benjamin*", Jer. 1, 1). Man faar, naar man læser disse Ord, uvilkaarlig det Indtryk, at Jeremias's Fader, Hilkiass, var en menig Prest og Jeremias enmenig Prests Søn. *Fremdeles*: Man kan dog ikke vel antage, at Ypperstepresten skulde

have havt sit Hjem udenfor Jerusalem. Der svares vistnok paa denne Indvending, at Ypperstepresten Hilkias, om han end ved sit Embede kunde have været nødt til sædvanlig at opholde sig i Jerusalem, dog, ligesom Ypperstepresten Ebjathar paa Davids og Salomos Tid (1 Kgb. 2, 26), med sin Familie kunde have havt sin egentlige Bopæl paa den ham tilhørende Arv i Anathoth, som laa ikke meget over en Times Vei fra Jerusalem. Men een Ting er det, at en Yppersteprest, ligesom Ebjathar, besidder jordegods udenfor Jerusalem i Anathoth og oprindelig er derfra og, afsat fra sit Embede, paa kongelig Befaling tager sin Bopæl der (dette er nemlig det, som antydes og fortælles i Kongernes Bøger om Ebjathar), og en anden Ting, at han *som* Yppersteprest har sin egentlige Bopæl der og betegnes som boende der. Dette er og bliver dog lidet sandsynligt. En Yppersteprests egentlige Bopæl søger man i Jerusalem. Og for Ypperstepresten Hilkias's Vedkommende vilde det have været saa meget urimeligere, at han havde sin Bopæl i Anathoth, som dette, hvis det virkelig havde været Tilfældet, i Jeremias's Bog indirekte vilde være blevet stærkt fremhævet. Jeremias antyder nemlig i den, at Anathoths Indbyggere vare hans Landsmænd (Jer. 11, 21-23), at hans "Brødre og hans Faders Hus" (Jer. 12,1 - 6 sml. med 11,21-23) boede der, at deres og hans egen Eiendom laa der (Jer. 32, 6 ff.), og at han under sin profetiske Virksomhed oftere snart i den ene, snart i den anden Hensigt begav sig didhen (Jer. 11, 21-23. 12, 6. 37, 12), og han betegnes i den af den falske Profet Semaja som *Anathothiten* Jeremias (Jer. 29, 27). Han selv accentuerede altsaa sin Herkomst fra Anathoth og dermed ogsaa, at denne Stad var hans Faders Bopæl, og det samme gjorde ogsaa Andre. Denne Fremhævelse knytter Jeremias's Fader til Anathoth paa en Maade, der unegtelig peger hen paa, at han kun har været en *underordnet* Prest. *Endelig*: Anathoth var efter Kongernes Bøger (1 Kgb. 2, 26 f. sml. 1 Sam. 2, 27-36, især v. 35) beboet af Prester af Ithamars, Arons anden Søns, Hus, men Ypperstepresten Hilkias var en Efterkommer af Pinehas, en Søn af Eleasar, Arons ældste Søn (s. 1 Krøn. 5, 30-39). Han kan saaledes ikke vel have boet i Anathoth. - At Jeremias's Fader *paa en Gang har det samme navn* som Ypperstepresten under Josias, ligesom denne er *Prest og lever paa samme Tid*, som han, det kan endnu ikke bevise, at Begge have været een og den samme Person. Thi Navnet Hilkias, "Herren er Del" eller "Herren er min Del", var hyppigt i Israel; foruden Ypperstepresten forekomme i det Gamle Testament, Jeremias's Fader iberegnet, endnu seks andre Mænd, som førte det; det bæres fortrinsvis af Medlemmer af Stammen Levi, Leviter og Prester, idet det vistnok passede for alle Israeliter (Herren skulde være Israels og enhver enkelt Israelits Del), men dog fornemmelig for hine (Leviterne og især Arons Efterkommere skulde efter Lovens Erklæring ikke eie nogen Del af Landet, d. v. s. noget sammenhængende Stammegebet, *idet Herren skulde være deres Del og Arv*, 4 Mos. 18, 20. 5 Mos. 10, 9); endelig forekommer der paa Josias's Tid foruden Ypperstepresten Hilkias og Jeremias's Fader endnu en tredie Mand med Navnet Hilkias (Jer. 29, 3). Og ligesaa lidt eller snarere endnu mindre følger deraf, at Jeremias i sine Spaadomme idelig og paa det stærkeste henviser til Lovbogen, at han har været en Søn af den Mand, der havde opdaget Lovbogens mosaiske Tempelexemplar.

Som jeg i det Væsentlige allerede leilighedsvis har udtalt i det netop om Jeremias's Herkomst Fremsatte, var denne Profet fra *Anathoth*, en liden By, som laa i Nordost for Jerusalem, efter Josefus tyve Stadier, efter Hieronymus tretusinde Skridt og efter Robinson 11/4 Times Vei fra denne Stad, og som nutildags er en ussel Landsby, Anatha kaldet, med omtrent hundrede Indbyggere. Ligesom Hovedstaden laa ogsaa Anathoth paa Stammen Benjamins Omraade. Den var en af de Stæder, som denne Stamme havde overgivet tilligemed de til den hørende Jorder til Presterne, den var en af de benjaminitiske Prestestæder (Jos. 21,17-19. 1Krøn. 6,45) og blev, som allerede sagt, beboet af Medlemmer af den ithamarske Gren af Arons Hus, til hvilken Gren altsaa ogsaa Jeremias

har hørt. Baade hans Familie og han selv besad jordeiendom i Stadens Omgivelser (Jer. 32,6 f. 37,12).

Født og uden Tvivl ogsaa opvokset i Anathoth, fik Jeremias sin første Opdragelse ikke i Jerusalem, Middelpunktet for Tidens Fordærvelse, men udenfor det, ihvorvel dog i dets umiddelbare Nærhed. Denne Omstændighed, fremdeles den Omstændighed, at Profetens første Livsaar faldt i den Tid, hvori Manasse efter at have omvendt sig havde bortskaffet Afgudsbillederne og Afgudsalterne, gjenindført den sande Guds Tjeneste og befalet sit Folk, at ogsaa det skulde dyrke ham, og endelig den Omstændighed, at han tilhørte en prestelig Familie, om hvilken det dog maa antages, at den ikke eller dog kun i ringere Grad havde opgivet Troen paa Herren og hans Tjeneste, - alt dette bevirkede uden Tvivl, at han væsentlig blev opdragen i Troen paa Israels Gud og i hans Dyrkelse. Manasses Omvendelse og reformatoriske Bestræbelser havde efter Herrens Hensigt tildels just derfor fundet Sted, forat ved dem en jordbund skulde blive skabt og beredt, paa hvilken Mænd, som Josias og Jeremias, kunde opvokse og udvikle sig, saa at de selv og deres senere Opræden og Virksomhed bleve mulige. Paa den anden Side maa han dog efter det Sind og Væsen, som Anathoths Indbyggere og Jeremias's egen Familie senere, efterat han var optraadt som Profet, aabenbarede ligeoverfor ham *), have været i stor Fare for at blive smittet af sine Omgivelsers Fordærvelse, dragen med ind i den og derved gjort udygtig til sit tilkommende Kald. Herfra blev han dog bevaret af den Herre, der, som han senere ved hans Kaldelse udtalte mod ham, havde helliget ham, førend han kom ud af sin Moders Liv, og sat ham til en Profet for Folkene, og Midlet til hans Besvarelse var maaske, - næst efter selve Guds Ord og Aand -, ligesom hos den unge Josias, en from Moders eller en eller anden enkelt from Slægtnings Indflydelse.

Som vi tidligere have seet, *begyndte Josias* efter Krønikernes Bøger i det ottende Aar af sin Regjering og det sekstende af sit Liv, da han endnu var en Dreng, fire Aar førend han begyndte at reformere, *at søge Herren, hans Faders, Davids, Gud* (2 Krøn. 34,3). Noget Lignende, en Opvækkelse eller dog en kraftigere Opvækkelse maa paa samme Tid eller ogsaa noget senere være indtraadt ogsaa hos Jeremias, der, som vi have seet, var omtrent jevnaldrende med sin Konge og synes at have udviklet sig parallelt med ham. Ialfald forudsætter Jeremias's Kaldelse en saadan Opvækkelse hos ham.

*)Hine bleve ved hans Formanings- og Straffetaler optændte af det største Had mod ham, saa at de endog truede ham med Døden, dersom han vedblev at profetere, ja endog virkelig stode ham efter Livet (Jer. 11, 18 f. 21), og disse viste sig troløse og falske mod ham, idet de bag hans Ryg udstødte de værste Skjældsord mod ham, som om han var en stor Forbryder, medens de, naar han var sammen med dem, tiltalte ham med de venligste Ord (Jer. 12, 6).

Jeremias's Kaldelse til det profetiske Embede skede, og Begyndelsen af hans profetiske Virksomhed indtraadte i *Josias's trettende Aar*, altsaa *kort efter* denne Konges Reformations første Begyndelse eller kort efter Begyndelsen af hans Reformations indledende og forberedende Del, af dens Forstadium. Denne Omstændighed peger hen paa, at Jeremias var, og det fremfor de øvrige Profeter, som optraadte under Josias, kaldet til at *understøtte* denne Konge i hans Bestræbelser for at føre Folket tilbage til Herren og til at *erstatte* den *Inderlighed* og *Dybde*, som hans, ligesom enhver anden reformatorisk Konges Virksomhed, manglede og efter Sagens Natur maatte mangle, eller, med andre Ord, til at *inderliggjøre* og *ogfordybe* den josianske Reformation, og den er tillige et nyt Tegn paa, hvorledes Josias og Jeremias overhovedet høre nøie sammen.

Ligesom Josias dengang, han begyndte at reformere, var *meget ung*, tyve Aar gammel, saa var ogsaa Jeremias, da han blev kaldet til Profet og optraadte som saadan, *meget ung*, som vi have seet, efter al Rimelighed omkring tyve Aar gammel. Det var altsaa tvende i en *meget ung Alder* staaende Mænd, tvende *Ynglinger*, paa hvis Skuldre Herren, hvis Kraft fuldkommes i Skrøbelighed, og som derfor gjerne vælger sig i een eller anden Henseende naturlig svage Redskaber til sit Riges Fremme, lagde Tidens saa store og saa saare vanskelige Opgave, ganske paa samme Maade, som han noget senere, i Jojakims femte eller sjette Aar (Dan. 1,1. Jer. 25, 1. Dan. 2, 1), gav den omtrent i Josias's attende, det store Reformationsaar, fødte unge Daniel det ligeledes store, vanskelige Hverv, at være det fangne Israels Talsmand hos de babyloniske og de første medopersiske Verdensherskere og at tilveiebringe dets Forløsning fra den babyloniske Landflygtighed; det var to Ynglinger, som i Forening skulde hidføre en ny Tidsalder, og paa hvem Israels Frelse og Haab beroede. Dog kaldte Herren ogsaa derfor dem begge i en meget ung Alder, fordi deres Opgave, især Jeremias's, krævede en gennem et helt Liv fortsat Virksomhed. - Af disse to Mænd, hvilke begge Pauli Ord til Timotheus gjaldt: "Lad Ingen komme til at foragte dig for din Ungdoms Skyld, havde den ene, Josias, der beklædte eet af Israels tvende ordentlige Embeder, faaet sit Kald i og med selve dette Embede; derimod maatte den anden, Jeremias, som skulde virke i Israels overordentlige Embede, blive kaldet til samme i og ved en særlig, overordentlig og vidunderlig Akt.

Det er ikke urimeligt, at Jeremias dengang, da denne Akt fandt Sted, allerede i nogen Tid havde sukket over den gruelige aandelige Tilstand, hvori Israel befandt sig, længtet efter, at Herren maatte raade Bod paa denne Tilstand ved at sende sit Folk Profeter, bedet ham om at gjøre dette og glædet sig, da han saa, at han virkelig begyndte at gjøre det, ja endog følt en vis indre Drift til selv at optræde som Vidne imod Tidens Fordærvelse. Thi Herrens Kaldelse kan dog ikke være kommen ganske pludselig og uforberedt til ham. Den kan saa meget mindre have gjort dette, som det Kald, han fik ved den, var saa storartet, hvortil ogsaa endnu kommer, at han dengang, han, fik dette af Herren, var *ung*, en *Dreng*, og at Herren allerede længe iforveien, før hans Fødsel, havde udseet ham til det. Overhovedet turde Herrens Kaldelse hos alle hans profetiske Sendebud eller dog hos de mere fremragende iblandt dem have knyttet sig til Tanker, som, under hans Aands Paavirkning, før den havde rørt sig i deres Sjæl. Især har vel det ovenfor Sagte fundet Stel hos den unge Jeremias fra *det* Tidspunkt af, da hans profetiske Forløbere optraadte, og Josias begyndte at reformere. Thi disse Begivenheder, som overhovedet maa have gjort et mere eller mindre dybt Indtryk paa alle fromme og længselsfulde Hjerter i Israel, maatte ogsaa og fremfor alle Andre gribe ham og med Magt bringe hans Sind og Tanker til at dvæle ved Tidens Fordærvelse og ved, hvad der maatte ske og nu netop begyndte at ske til dens Afhjælpelse. Og man faar, naar man ser i det ene Aar Josias begynde at reformere og Aaret efter Jeremias optræde som Profet, det Indtryk, at den sidstnævnte Begivenhed ogsaa forsaavidt hænger sammen med den førstnævnte, som denne vistnok ikke har fremkaldt hin *), men vel, omend ikke alene, har givet Stødet til *de Tanker* hos Jeremias, som dannede Forberedelsen, Tilknytningspunktet og Forbetingelsen for hans Kaldelse. Maaske have disse Tanker endog *først* rørt sig hos Profeten fra det Tidspunkt af, da Josias begyndte at reformere, eller have ikke alene de, men har selv hans tidligere berørte Opvækkelse dateret sig først fra dette Tidspunkt af.

*) Jeremias optraadte jo ikke efter egen indre Tilskyndelse som Profet, men han blev kaldet til det profetiske Embede udenfra, af Herren i en særegen vidunderlig Akt.

I de Aar, hvori han blev forberedt for sit Kald, har den unge Jeremias uden Tvivl ogsaa flittig beskæftiget sig med Læsningen af *de* hellige Skrifter, som indtil dette Tidspunkt

vare affattede, og som kunne siges at have dannet Tidens Bibel, og ivrigt grundet paa dem; og især maa han have gjort dette med Lovbogen og med de ældre profetiske Skrifter, de ældre Spaadomsbøger. Thi disse Skrifter, hvis Tanker og Billeder, Vendinger og Udtryk han i sin Bog paa mangfoldige, paa hundrede og atter hundrede Steder reproducerer, ' gjenklinge allerede i hans ældste Spaadomme (Jer. 2 -6), ja endog allerede i Fremstillingen af hans Kaldelse.

Hvor Jeremias blev kaldet, om i sin Fødeby Anathoth eller i Jerusalem, i Templet, derom giver han os ingen udtrykkelig Efterretning, heri forskjellig fra sin yngre Samtidige Ezechiel (Ez. 1,3). Dog ligger det ikke alene i og for sig selv nærmest at antage, at det er skeet i Anathoth, men Profeten synes ogsaa i de Ord, hvormed han indleder sin første Spaadom: "Og Hefrens Ord skede til mig, idet han sagde: Gaa og raab for Jerusalems Øren" (Jer. 2, 2), at have antydning, at han ikke var bleven kaldet i Jerusalem, men i sin Fødeby. Han lignede heri Hyrden Amos, som blev kaldet til Profet, medens han i sin Fødeby Tekoas Omegn vogtede sine Faar (Am. 7, 15), og vel ogsaa Profeten Micha, som var født i den lille By Moresheth Gath (Mich. 1,14).

Den *Form*, hvori Herren aabenbarede sig for Jeremias, da han kaldte ham til Profet - for først at omtale den i nogle Ord, førend jeg gaar ind i hin Aabenbarelses rige, mangfoldige Indhold - var en *blandet*. *Delstalte* nemlig Herren ind i Profetens aandelige Ore eller ind i hans Sjæl eller ogsaa inde i denne til ham, eller aabenbarede han sig kun for ham i det i hans Indre lydende Ord (Jer. 1, 4 f. 7 f. 9 f. 11 f. 13 f); *delstalte* han til ham i en for Profeten synlig og følelig symbolsk Handling (han udstrakte sin Haand og berørte med den hans Mund, Jer. i, 9), dels endelig talte han til ham i symbolske Billeder, som han stillede for hans aandelige Øie, eller i symbolske Visioner (han Iod ham se en Gren af et blomstrende Mandeltræ og en kogende Gryde, hvis Forside var vendt hen til ham fra Nord, Jer. 1,11. 13). De to sidste Aabenbarelsesformer varedog ledsagede af Ordet, det tydende, forklarende Ord. - Da Aabenbarelsen i Ord alene baade begynder og slutter hele Kaldelsesakten og saaledes omslutter den, da den ogsaa optræder i dens Midte, da den egentlige Kaldelse sker i den, og da den endelig ogsaa ledsager de tvende andre Aabenbarelsesformer og der, hvor den gjør dette, indtager en fremragende Plads og altsaa drager sig gennem hele Akten: saa viser den sig som den, der ved denne havde været den vigtigste, hovedsageligste, væsentligste Aabenbarelsesform, som Grundformen af Guds Aabenbarelse ved Jeremias's Kaldelse. Og lægger man nu fremdeles Mærke til den visionære symbolske Handlings og de visionære symbolske Billeders Beskaffenhed og til Beskaffenheden af den visionære Tilstand, hvori Profeten blev dem var, saa vil man finde, at hine have været simple, man kan næsten sige fattige, og at denne har været æn mild, let, svag. Og undersøger man endelig, om Jeremias senere i sit profetiske Liv har haft Visioner, og hvorledes disse have været beskafne, saa vil man finde, at han kun en eneste Gang under sin profetiske Virksomhed, i Begyndelsen af Zedekias's Regjering, umiddelbart efter Jojachins Bortførelse, har haft en saadan (Jer. 24,1 ff.), og at denne ligeledes har været en meget simpel; thi en anden, som han vilde have haft i Jojakims fjerde Aar, og som vilde have været forbunden med en i Visionen paa visionær Maade udført symbolsk Handling (Jer. 25, 15 ff.), er i det Mindste usikker. Dog staa ved Siden af den Vision, som Profeten havde i Zedekias's første Aar, tre symbolske Handlinger, to ganske simple og klare (Jer. 19,11 f. 10,1 f. 14 og 27, 2 ff. 28,10 ff.), og en noget kompliceret og dunkel (Jer. 13,1 ff.), af hvilke Jeremias dog neppe har udført denne, men alene hine. Alt dette viser os, at Jeremias, heri meget forskjellig fra sine to yngre profetiske Samtidige, Ezechiel og Daniel, og fra den efterexilske Profet Sacharias, ikke har været nogen *apokalyptisk* og *symbolsk* Profet, nogen *Seer* og *Symboliker*, men at han, lig jesaias, har været en *Ordets* Profet; og dette har igjen sin Grund dels i hans psykiske

Natur, dels i hans Livsopgave, som begge atter staa i Sammenhæng med hinanden. Ja, endog det Profetiske i engere Forstand, Forudforkyndelsen af tilkommende Begivenheder, især af saadanne, som tilhøre den fjernere og fjerneste Fremtid, indtager hos Jeremias ikke paa langt nær det Rum og har hos ham ikke paa langt nær den Betydning, som hos de andre store Profeter. *Parænesen*, *Revselsen*, *Formaningen*, *Advarselen* og *Truselen*, er overveiende hos ham, og Forudforkyndelsen har kun for det Meste saadanne Begivenheder til sin Gjenstand, som tilhøre den nærmeste eller dog nærmere Fremtid. Jeremias er fortrinsvis *enparænetisk* Profet, Noget, som ligeledes staa i Sammenhæng med hans eiendommelige Livsopgave.

Jeremias's Kaldelse begyndte med, at Herren erklærede ham, at han allerede før hans Fødsel havde bestemt, at han skulde være en Profet for Folkene: ”*Førend jeg dannede dig i Moders Liv, kjendte jeg dig, og førend du kom ud af Moders Skjød, helligede jeg dig, (d. e. udskilte, udsondrede jeg dig til min Tjeneste); jeg satte dig til en Profet for Folkene* (Jer. 1,5), et Ord, ligesaa storartet, som kort. Herren erklærede derved Jeremias, at han havde bestemt ham ikke blot, som man skulde have ventet, til en Profet for *Israel*, men til en Profet for Folkene, altsaa *for Israel og de øvrige Folk* - thi Israel er naturligvis indesluttet i ”Folkene””; for Israel maatte jo nemlig enhver gammeltestamentlig Profet nærmest og fortrinsvis være bestemt -, for *alle Folk paa Jorden*, for *hele Verden*, til en *Verdensprofet*, og han kaldte ham derved til en saadan, gav ham derved en *Verdensmission*. Og for at vise ham baade denne Missions overordentlige Betydning og Vigtighed, og hvor fast hans Beslutning var, at han skulde overtage den, og for ved det Sidste paa den ene Side at nøde ham til at paatage sig den og paa den anden Side at væbne ham imod de Tvivl angaaende hans Kaldelse til den, som kunde og vilde reise sig hos ham under den saare vanskelige og anføgtelsesfulde Fuldbyrkelse af den, meddelte han ham tillige, at han allerede, førend han var bleven til, havde bestemt ham til den. En saadan Erklæring og Meddelelse havde ingen af de Profeter, som vare blevne kaldte før Jeremias, hørt ved sin Kaldelse, og en saadan fik heller aldrig nogen af de Profeter at høre, som bleve kaldte efter ham, omend enkelte Profeter, de store, Jesaias, Ezechiel og (paa en eiendommelig Maade) Daniel, fik en lignende Mission*) og ligesom Jeremias allerede før sin Fødsel vare bestemte til Profeter, hvilket Sidste forøvrigt naturligvis gjælder om alle Profeter og Gudsmænd. Kun Herrens Tjener, Messias, siger hos Jesaias det samme om sig selv, som Herren sagde om Jeremias, da han kaldte ham: ”*Herren har kaldet mig fra Moders Liv af, han har nævnt mit Navn fra min Moders Skjød*. - Og nu siger Herren, *som fra Moders Liv dannede mig til en Tjener for sig*, for at føre Jakob tilbage til ham -: Det er for ringe, at du er mig en Tjener for at opreise Jakobs Stammer og føre de Bevarede af Israel tilbage; *saa vil Jeg da gjøre dig til Hedningernes Lys, for at min Frelse maa være indtil Jordens Ende*” (Jes. 49, 1.5 f.). Og kun Hedningepostelen Paulus udtaler om sig selv, at Gud havde udset ham fra Modersliv til at forkynde ham ved Evangelium blandt Hedningerne (Gal. 1, 15), og hørte paa Veien til Damaskus og senere i Templet af selve Herren og i Damaskus af Ananias, at Herren vilde udsende ham til alle Mennesker, til Israels Børn og til Hedningefolkene, endog de fjerneste, for at forkynde Troen paa ham (Ap. Gj. 26, 16-18. 22, 21. 9, 15. 22,15.). Ved denne Erklæring og Meddelelse blev altsaa Jeremias bestemt af Herren til at være et Forbillede paa Messias og paa hans store Apostel, især paa hin, en Bestemmelse, som dog fornemmelig blev realiseret ved de store Lidelser, som Profeten udstod under sin Missions Fuldbyrkelse. Med begge Dele, især med det Sidste, staa det ogsaa i Sammenhæng, at Profeten selv engang i sine Spaadomme overfører Ord paa sig, som Jesaja havde udtalt om Herrens Tjener: ”Og jeg var som et spagt Lam, *der føres hen for at slagtes*, og jeg vidste ikke, at de havde udtænkt Anslag imod mig og sagt: Lader os ødelægge Træet med dets

Frugt ogudrydde ham af de Levendes Land, saa hans Navn ikke mere skal ihukkommes. (Jer. 11, 10 sml. med Jes. 53,7 f.).

*) Man erindre Jesaias's og Ezechiels Spaadomme mod de hedenske Folk og Daniels Spaadomme om Verdensrigerne samt hans Mission ved det babyloniske og medopersiske Hof.

Men hvad var nu Aarsagen til, at Jeremias fremfor alle andre gammeltestamentlige Profeter, endog en Jesaias, blev kaldet til Profet for *Folkene*? Dette Spørgsmaal paatrænger sig os saa meget mere, som vi se Herren straks efter gjentage denne Kaldelse: "Se, jeg sætter dig paa denne Dag over *Folkene* og over *Rigerne*" o. s. v., en Gjentagelse, som vidner om, baade at denne Kaldelse var bogstavelig ment, og at Herren lagde særdeles Vegt paa den.

Aarsagen ligger uden Tvivl i de eiendommelige Tidsomstændigheder, hvorunder Jeremias optraadte og virkede. - Dengang forestod nemlig, i høiere Maal end paa Jesaias's Tid, en stor Dom over alle Folk, deriblandt ogsaa det jødiske, ved Verdensriget, det kaldæiske Verdensrige, og derefter en Dom ogsaa over dette Verdensrige selv ved et nyt, det medopersiske, en almindelig Folkekatastrofe, en almindelig Sammenstyrning. Og at forkynde denne Dom eller disse Domme, denne Katastrofe og Sammenstyrning, og ved Siden deraf i anden Linie ogsaa den Frelse, som senere skulde komme for Israel og de øvrige Folk, det var Jeremias's eiendommelige profetiske Opgave. Han skulde saaledes være en Profet for *Folkene* og maatte kaldes til en *saadan*. - I Overensstemmelse hermed se vi ham ogsaa i Jojakims fjerde Aar, da den egentlige Domstid var begyndt med Slaget ved Karkemisch, forkynde *Folkene*, at det syttiaarige kaldæiske Verdensherredømme nu var kommet, at alle Folk, deriblandt Juda, nu skulde ødelægges af Herrens Tjener Nebukadnezar, og at de skulde tjene Babylons Konge i sytti Aar, efter hvilket Tidsrum Raden til at blive dømt skulde komme til Babylon selv (Jer. 25,8 - 14). Vi se ham i det samme Aar i Aanden paa Herrens Befaling række alle Folk, iblandt dem ogsaa "Jerusalem og Judas Stæder og dets Konger og dets Fyrster", Herrens Vredes Bæger eller Tumlebægeret (Jer. 25, 15 ff.). Vi se ham ligeledes i det samme Aar udtale en Række specielle Spaadomme mod enkelte Folk: Ægypten, Filistæa, Moab, Ammon, Edom, Damaskus og Kedar, Hazors Kongeriger eller arabiske Stammer (Jer. 46,2 - 49,33), til hvilke Spaadomme han senere i Zedekias's første og fjerde Aar endnu føiede et Par andre, en imod Elam eller Persien og en meget stor mod Babylon selv (Jer. 49, 34-39 og 50, 1-51, 64). Vi se disse Spaadomme i hans profetiske Skrift forbundne til et særegt Afsnit (Jer. 46-51), der bærer Overskriften: "Det Herrens Ord, som skede til Jeremias, Profeten, over *Folkene*" (Jer. 46, 1). Vi se Jeremias i Begyndelsen af Zedekias's Regjering faa den Befaling, at gjøre sig "Baand og Aag" og lægge dem paa sin Hals og sende dem til de omkring Juda boende mindre Folks Konger gennem deres Sendebud, som nylig vare komne til Jerusalem, og ledsage Oversendelsen med den Opfordring, at tage Babylons Konges Aag paa sig og tjene ham og hans Søn og Sønnesøn, indtil ogsaa Babylons Tid skulde komme. Hvert Folk, som ikke gjorde dette, skulde blive ødelagt ved Kongen af Babylon (Jer. 27, 1-11). Vi se ham endelig ikke alene forkynde Israels tilkommende herlige Frelse i længere Spaadomme (Jer. 30. 31. 33), men ogsaa slutte flere af Spaadommene mod Folkene med korte Forjættelser for dem (Jer. 46, 26. 48, 47. 49, 6. 49, 39 sml. ogsaa 49, 11 og 12, 15 f.). Deri, at Jeremias's Tid formedelst den store Folkekatastrofe, som i den skulde hidføres ved det kaldæiske Verdensrige, var en Ende- og Afgjørelses-Tid for Folkene, har tildels ogsaa den Fremtoning sin Grund, at Jeremias har optaget i sine Spaadomme mod Folkene en Mængde Steder af ældre Profeters

Spaadomme mod de samme Folk (sml. især Jer. 48 med Jes. 15. 16. Jer. 49, 7-23 med Ob. 1 ff. og Jer. 50. 51 med Jes. 13-14, 23).

Jeremias blev, da han fornam Herrens Ord, yderst forfærdet og frabad sig bævende og i den ydmygeste Tone det overvættets store og vanskelige Embede, hvortil Herren kaldte ham, og som langt overgik endog de dristigste Tanker, som maaske i den sidste Tid havde rørt sig hos ham. Og vi kunne ikke undre os herover. Der kunde jo, naar man blot ser hen til Jeremias og hans egne Kræfter eller betragter Sagen med menneskelige Øine, heller ikke tænkes nogen mere skjærende Kontrast, end et saadant Embede og en Bærer af det, som den unge Jeremias. Dog maa denne, som man ser af de Ord, hvormed han søgte at holde det ham paalagte Embede borte fra sig: ”Ak, Herre, Herre! Se, jeg forstaaer ikke at tale, thi jeg er ung”, og endnu tydeligere af Herrens Svar paa disse Ord: ”Sig ikke: Jeg er ung, *men til alle dem, jeg sender dig til, skal du gaa*, og Alt, hvad jeg byder dig, skal du tale. *Frygt ikke for deres Ansigt, thi jeg er med dig for at redde dig*”, - dog maa, som man ser af disse Ord, Jeremias fornemmelig have tænkt paa den store Vanskelighed ved at forkynde sit eget Folk og især dets Ledere Guds Ord, og den Fare, som var forbunden med denne Forkyndelse, idet han var vel bekjendt med deres forhærdede Sind og deres Ondskab. Han vidste jo ogsaa, at det at være en Profet for Folkene ikke var at forstaa saaledes, at han paa samme Maade, som Jona engang tidligere var bleven sendt til Ninive, skulde gaa til alle Folk og prædike Herrens Ord for dem, men kun saaledes, at han skulde udtale Spaadomme om og, mod dem; og han vidste fremdeles, at Pagtesfolket maatte blive den nærmeste og hovedsagelige Gjenstand for hans profetiske Virksomhed, og at denne vilde komme til fornemmelig at bestaa i Revselse af Synden, Formaning til Omvendelse og Trusel med Herrens Straffedomme.

Jeremias gjorde nu imod Overtagelsen af dette Hverv gjældende, at han ikke forstod at tale, fordi han var *ung*, en *Dreng*. ”For at udrette, hvad der skal udrettes i et Embede, som det, Du vil, jeg skal overtage”, mente han, ”maa man forstaa at tale paa den rette Maade, med Kraft og Myndighed, Indsigt og Klogskab; men dette forstaaer jeg ikke, thi jeg mangler, som en ganske ung Mand alle Betingelser herfor: Modenhed, Erfaring, Anseelse”.

Herren lod dog ikke hans Indvending gjælde, men viste den tilbage, befalede ham meget mere at gaa, til hvemsomhelst han vilde sende ham, endog den mest Anseede, den Rigeste, Mægtigste og Klogeste, og at tale, hvadsomhelst han vilde byde ham at tale, endog det Skarpeste og Haardeste, og formanede ham til ikke at være bange for dem, han vilde sende ham til, idet han, Herren, den almægtige Gud, vilde være med ham og frelse ham af deres Haand, naar de skulde staa ham efter Livet. Ved alt dette søgte han at bortfjerne den Frygt for de jødiske Store og det jødiske Folk, som rørte sig i Profetens Hjerte ved Siden af den af ham ytrede Betænelighed, men som han ikke havde udtalt.

Men efter at have gjort dette, efter at have svaret paa det, som Jeremias ikke havde tilkjendegivet i Ord, men kun følt og tænkt i sit Indre, vendte Herren sig nu mod den Betænelighed, som den tilkommende Profet havde ytret, og søgte ogsaa at hæve den. - Dette gjorde han, idet han ved en visionær symbolsk Handling, Berørelsen af Jeremias's Læber med sin Haand, og ved et Ord, der ledsagede den og forklarede dens Mening, det Ord: ”Se, jeg lægger mine Ord i din Mund”, erklærede Profeten, at han hver Gang, han skulde tale, vilde lægge ham de Ord i Munden, han da skulde tale, eller indgive ham ved sin Aand baade de Tanker, han da skulde udtale, og de Ord, hvori han skulde udtale dem, en Erklæring, hvorved Jeremias forsaavidt virkelig fik Herrens Ord lagte i sin Mund, som det, Herren erklærer at ville gjøre, eller det, han lover at gjøre, formedelst hans Almagt og hans Sanddruhed og Trofasthed med absolut Nødvendighed maaske og med fuldkommen

Sikkerhed vil ske og derfor allerede er saa godt som skeet. Dog kan man ogsaa antage, at Herren ved den visionære symbolske Handling og det Ord, som ledsagede den, har udrustet Jeremias med det profetiske Sind, den profetiske Tankegang og den Evne at give denne Tankegang Udtryk i Ord og dermed tillige med Evnen til at udtale alle de enkelte Gudsord, som han senere har udtalt. Har det Sidste været Tilfældet, saa har Handlingen og det Ord, der ledsagede den, i Forening havt noget Sakramentalt ved sig, paa samme Maade, som tidligere ved Jesaias's Kaldelse til hans Livs egentlige Gjerning Serafens Berørelse af hans Læber med den gloende Sten, han havde taget fra Alteret, i Forening med de Ord: "Se, denne har rørt ved dine Læber, og din Misgjerning er vegen bort, og din Synd er sonet", havde havt noget Saadant ved sig. Og Forholdet imellem det, som Jeremias fik ved sin Kaldelse, og det, som han senere fik hver Gang, han havde at udtale et Gudsord, vilde da vel have været det, at hint ved hver enkelt profetisk Tale, han havde at holde, blev oplivet, styrket, forøget og taget i Brug, idet tillige Talens specielle Indhold og de dertil svarende Ord bleve ham meddelte. Have den visionære symbolske Handling og det Ord, som ledsagede den, kun været deklarative (lovende, forjettende) og objektivt meddelende, saa har Jeremias i begge havt et Pant paa, at Herren, hver Gang han skulde tale, vilde give ham, hvad han skulde tale. Er Profeten derimod ved dem bleven udrustet med, hvad vi har nævnt ovenfor, saa har han baade i dem og i dette havt et saadant Pant. Men hvad enten det Ene eller det Andet har været Tilfældet, saa har den synlige og følelige Handling gjort Ordet mere indtryksfuldt og derved støttet og lettet Troen paa det, og det baade i Kaldelsens Øieblik og, formedelst Erindringen, som den var bestemt og tjente til at holde levende, frisk og kraftig, under hele Jeremias's profetiske Liv. - Den Haand, som Herren udtrakke mod Profetens Mund, og hvormed han berørte den, saa og følte Profeten i Aanden, idet han kom i en mild visionær Tilstand; til hvilken Overgangen fra den Tilstand, hvori han hidtil, fra det Øieblik af, da Herrens Ord havde lydt for hans aandelige Øre eller i hans Indre, havde befundet sig, var meget let; eller Jeremias befandt sig i Grunden nu, da han paa een Gang saa og følte Guds udtrakke og hans Mund berørende Haand og hørte hans Røst, ikke i nogen væsentlig anden Tilstand end den, hvori han havde befundet sig, medens han kun havde hørt denne sidste. Før havde han kun *hørt* i Aanden, nu *saa og følte* han ogsaa i den.

Efterat Herren saaledes havde ryddet Jeremias's Betæneligheder af veien, gjentog han, idet han vendte tilbage til det, hvormed han havde begyndt, sin Kaldelse, kun at han nu formelig og høitidelig beskikkede Jeremias til Profet for Folkene og angav, hvori hans profetiske Virksomhed for dem skulde bestaa: "*Se, jeg sætter dig paa denne Dag over Folkene og Rigerne til at oprykke og til at nedrive, til at ødelægge og til at nedbryde, til at bygge og til at plante*". Profeten blev altsaa forlenet med guddommelig Magt, han blev af Herren sat til en Gud for Folkene paa lignende Maade, som Moses forud var bleven sat af ham til en Gud for Farao (2 Mos. 7, 1); thi det, som han blev sat til at gjøre, kan intet Menneske, end ikke den mægtigste Verdenshersker i Spidsen for sit umaadelige Rige (s. Steder, som Jes. 10, 12-15), end sige en enestaaende, aldeles afmægtig tyveaarig Profet, gjøre uden ved Guds Kraft. Men denne guddommelige Magt fik Jeremias som det guddommelige Ords Bærer, Indehaver og Organ. Det er egentlig dette, som har og udøver denne Magt. Guds Ord bærer som saadant Guds Magt, hans Almagt i sig. Det udretter, hvad det udsiger; det staar saa længe ved Magt, som det endnu ikke har udrettet dette; det er bestandig i Virksomhed og hviler ikke, førend dette er skeet; det vender, som det heder hos Profeten jesaias (Jes. 55,11), ikke tomt tilbage til Herren, førend det har udrettet det, hvortil han har sendt det. Har en Profet forkyndt, at et Folk eller Rige skal lægges øde eller gjenopreises, saa bliver det i Kraft af dette Ord virkelig ødelagt eller gjenopreist. Hvad Ordet udsiger, det maa ske, og det er Ordet selv, som bringer det i Opfyldelse. Men

forsaavidt en Profet er dets Indehaver og det Organ, som udtaler det, kan ogsaa *hansiges* at eie og udøve denne Magt. Som en saadan Guds Ords Eier og Organ var det, at Elias kunde udtale hint ellers ubegribelige, ja vanvittige Ord: ”Saasandt Herren, Israels Gud, lever, for hvis Ansigt jeg staa: *der skal i disse Aar ikke komme Dug eller Regn, uden efter mit Ord*” (1 Kgb. 17, 1), og som en saadan Guds Ords Eier og Organ var det, den unge Jeremias skulde ødelægge og gjenopreise Folk og Kongeriger ved sit Ord.

Herren havde fjernet de Betæneligheder ved at overtage det profetiske Embede, som havde rørt sig i Jeremias's Hjerte, da han havde fornummet det guddommelige Ord, som kaldte ham til Profet. Men der gaves endnu en Frygt, hvoraf Profeten kunde anfegtes *under selve sin tilkommende Virksomhed*. De Spaadomme, som han skulde udtale over Folkene og Kongerigerne, skulde og kunde nemlig ikke straks, men først efter en længere Tid blive opfyldte. Da kunde han nu efter i længere Tid forgjæves at have ventet paa deres Opfyldelse gribes af den Frygt, at Opfyldelsens lange Udebliven vilde bevirke, at han kom til i Folkets Øine at staa der som en falsk Profet, der fortjente den Straf, som Herren i Loven havde bestemt for Profeter, hvis Spaadomme ikke indtraf, og som herved viste sig som Profeter, han ikke havde sendt, eller som falske Profeter (5 Mos. 18, 20-22). Og især kunde Jeremias blive greben af denne Frygt, naar de Vantro og Ugudelige i Folket deraf, at Herren tøvede med at opfylde hans Spaadomme, droge den Slutning, at disses Opfyldelse overhovedet ikke vilde indtræde, og spottende pegte hen paa, at Opfyldelsen tøvede, som paa et Bevis for, at Profetens Spaadomme kun havde været forfængelig Tale, tomme Trusler, eller naar de talte saaledes, som vi høre dem tale i Jeremias's og Ezechiels Spaadomsbøger: ”Hvor er Herrens Ord? Det komme dog!” (Jer. 17, 15 sml. Jes. 5, 10), ”Tiden bliver lang, og hvert Syn bliver til Intet”, ”Det Syn, som han skuer, (opfyldes først) efter mange Dage, og om fjerne Tider profeterer han” (Ez. 12, 22. 27 sml. 2 Petr. 3, 4). For nu ogsaa at væbne Jeremias imod den Anfegtelse, hvori han kunde blive stedt ved hin lange Udeblivelse af hans Spaadommes Opfyldelse og ved Taler, som de anførte, udtalte Herren for ham straks ved hans Kaldelse gennem et visionært symbolsk Billede og et Ord, der forklarede det, at han ivrig skulde sørge for, at alle de Ord, han skulde udtale gennem Jeremias's Mund, gik i Opfyldelse (Jer. 1, 11 f.). Han lod ham nemlig først i Aanden se en Stav, d. e. en (blomstrende) Gren, af det Træ, som Hebræerne kaldte det *vaagne* eller *vaagende*, fordi det blomstrede allerede paa en Tid, da de andre Træer og Planter endnu ikke viste noget Tegn til Liv (i Januar), og saaledes syntes baade at være tidlig vaagent og at vaage over den øvrige endnu i Søvn liggende Vegetation eller at bevogte den, *Mandeltræet*. Derpaa spurgte han ham, for ret at koncentrere og fixere hans Opmærksomhed paa den Gjenstand, der viste sig for hans Blik, og for at fremhæve for ham, at den var en betydningsfuld og vigtig Gjenstand, hvad det var, han saa. Og da Profeten svarede ham, at han saa en (blomstrende) Stav af det vaagende Træ, saa erklærede han ham, at han havde seet ret, d. v. s. at hans Seen havde rammet den (tilkommende) Virkelighed, som i det nærværende Sindbillede fremstillede sig for hans aandelige Øie, thi han, Herren, skulde vaage over sit Ord til at gjøre det, d. v. s. han skulde ligefra det Øieblik af, han havde ladet Profeten udtale et Ord, begynde at skabe Betingelserne for dets Opfyldelse eller sætte de Begivenheder i Gang, ved hvilke det skulde blive virkeliggjort, og han skulde i hele den Tid, der vilde gaa hen, indtil dets Opfyldelse var indtraadt, ivrig og omhyggelig sørge for, at hine Betingelser eller Begivenheder jo længer des mere udviklede sig, indtil deres Maal omsider var naaet (sml. Steder, som Jes. 22, 11. 37, 26 ff. Hab. 2, 3 og 2 Petr. 2, 3). Profeten skulde derfor, naar det syntes ham, som om Herren tøvede vel længe med at opfylde sit Ord, ja at han Lidet eller Intet gjorde for at fremme dets Opfyldelse, uagtet der nu var gaaet en rum Tid hen, siden han havde ladet ham udtale det, og naar han af denne Grund var bange for at staa der som en falsk Profet, især da de

Vantro spottende fremhævede Udeblivelsen af hans Straffetruslers Opfyldelse, - han skulde da i Troen holde fast ved, at Herren ingenlunde sov, men at han snarere, meget aarvaagen, hemmeligen, i det Skjulte, paa en for Menneskene usynlig Maade uafbrudt ivrigen havde arbejdet og endnu arbejdede paa at hidføre sit Ords Virkeliggjørelse, og at denne i sin Tid sikkert vilde indtræde og retfærdiggjøre begge to, ham selv og hans Profet. - Man kan sammenligne Jeremias's Syn af den blomstrende Mandelstav med de Ord, som Herren rettede til en af Jeremias's to profetiske Forløbere, Habakuk, og i og gennem ham til alle den kaldæiske Tids fromme Israeliter: "Endnu gaar Synet (om den kaldæiske Verdensmagts Undergang og Guds Folks Forløsning fra dens Haand) hen mod den bestemte Tid, men det higer efter Enden og lyver ikke; om det tøver, bi efter det; thi komme skal det, ikke udeblive" (Hab. 2, 3). - At Herren meddeler Jeremias, at han vilde vaage over sit Ords Opfyldelse, ogsaa og først og fremst i et visionært symbolsk Billede, dette skede for at prente denne for ham under hele hans fremtidige Virksomhed saa overordentlig vigtige Sandhed ret dybt ind i Profetens Sjæl. Han skulde i hint Billede have et *Holdepunkt* for den store og trøstelige Tanke, som Ordet udtalte, saa det aldrig kunde forsvinde af hans Hukommelse eller dog blegne i den og derved tabe i Kraft og Liv. Just ved Profetens *Kaldelse*, ved hvilken Herren havde at give og kundgjøre Profeten Ting, der vare af stor Betydning for hele hans tilkommende profetiske Virksomhed, idet de betingede eller bare den eller dannede hans Forkyndelses Hovedindhold, var overhovedet en kraftig og eftertrykkelig Legemliggjørelse af Guds Ord i visionære symbolske Billeder paa sit rette Sted. At forøvrigt Jeremias fremfor alle andre Profeter fik i et saadant Billede og i det Ord, som forklarede det, meddelt, at Herren skulde vaage over Opfyldelsen af sit Ord, har vol. sin Grund dels i hans Samtidiges store Fordærvelse, som lod vente, at de ofte spottende vilde fremhæve, at Profetens Trusler jo ikke gik i Opfyldelse, og derfor vilde beskylte ham for at være en falsk Profet, dels i Profetens bløde og naturlig forsagte Karakter, der gjorde ham modtagelig, ligesom for Anfegtelser, overhovedet, saa isærdeleshed for den Anfegtelse, som en saadan Spot og Beskyldning kunde volde en Profet

Nu havde Herren ogsaa paa Forhaand rustet Jeremias imod den tilkommende Anfegtelse, han var mest udsat for. Men dermed havde han dog endnu ikke sagt Profeten Alt, hvad han havde at sige ham ved hans Kaldelse. Han havde nemlig endnu at gjøre ham bekendt med, hvad der skulde danne *hans Spaadømmes Hovedindhold og Sum*. Ogsaa dette meddelte han ham nu, og det, ligeledes for at frembringe et større og varigt Indtryk paa ham, først i et visionært symbolsk Billede og derefter i Ord, hvorved han forklarede dette Billedes Mening. - Han lod ham se en med kogende, brusende og dampende Vand opfyldt Gryde, hvis Forside var vendt fra Nord henimod det Sted, hvor Profeten befandt sig; og efter - ligesom ved det foregaaende Syn og i den samme Hensigt, som ved dette - at have spurgt ham, hvad han saa, og faaet hans Svar, erklærede han ham, at Synet betegnede, at en Ulykke skulde komme over det jødiske Folk, at denne Ulykke ligesom gennem en aaben Port skulde strømme ind i det jødiske Land over alle dets Indbyggere, og at det skulde komme fra Norden. Herren vilde nemlig kalde alle de Folkeslag, som boede i de mod Nord liggende Kongeriger, til det jødiske Land. De skulde komme og beleire Jerusalem og alle Judæas øvrige Stæder og baade under og efter denne Beleiring, som skulde ende med Indtagelsen af de beleirede Stæder, holde Dom over deres Indbyggere; eller snarere, *Herren* selv vilde *gjennem dem* holde Dom over disse eller over sit Folk, fordi det havde forladt ham og tjent fremmede Guder (Jer. 1,13-6). Den Gryde, som Profeten saa, var et Billede paa de Lande, hvorfra Fienderne skulde komme; den Vandmasse, som fyldte den, symboliserede de Folkemasser, der levede i disse Lande, og Vandmassens Kogen, Dampen og Brusnen betegnede disse Massers brændende, urolige og støjende Krigslyst,

deres krigerske Ophidselse*). Ligesom Vandmassens Kogen, Dampen og Brusene var en Virkning af Ilden, af den materielle Ild, saa var ogsaa hine Landes Folkemasses brændende, urolige, støjende Krigslyst, deres krigerske Ophidselse en Virkning af Ilden, en aandelig Ild, en Herrens Vredes Ild. Ham var det, der i sin Vrede ligesom havde lagt Ild under hine Lande og derved bragt de i dem boende Folk til at koge, og som idelig pustede til denne Ild. Og ligesom hin Ild maatte bringe Grydens kogende Vandmasse til at strømme over og ødelægge sine Omgivelser, saa skulde ogsaa denne Ild bringe hine Landes krigslystne Folkemasser til at strømme over og ødelægge de Lande, i hvilke de udgød sig, og de Folk, som boede i dem (sml. Steder, som Jes. 8, 7 f. 28, 2. 15. 18. 17, 12 f. 5, 30. Dan. 11, 10. 22. 40). Af disse Lande og Folk nævnte Herren dog alene sit eget, fordi dette var hans Vredes fornemste, ja egentlige Gjenstand, for hvis Synders Skyld han i Grunden skulde bringe hine Folkemasser til at overskride sine Grændser og styrte sig over andre Lande og Folk. De Folkemasser, som Herren sigtede til, vare Babylonians og de Babylonian undergivne Landes eller med eet Ord det babyloniske eller kaldæiske Verdensriges Folkemasser. Babylonien og dets Hovedstad laa nu i Øst for Judæa. Man skulde derfor vente, at Herren vilde have sagt, at disse Folkemasser boede i Østen og skulde komme fra Østen. Men han betegnede dem snarere og det med *stort Eftertryk* som saadanne, der havde sit Hjem i *Norden* og skulde komme fra Norden ("og den - Gryden - er vendt hid *fra Norden*. - *Fra Norden* skal Ulykken løslades over alle Landets Indbyggere. Thi se, jeg kalder paa alle Slægter i Rigerne *mod Norden*"). Han gjorde dette, fordi den babyloniske eller kaldæiske Verdenshær og alle de vestasiatiske Verdenshære overhovedet ikke kunde bryde ind i Israels Land fra nogen anden Himmelegn end fra Norden, idet Landveien og Karavanveien, der førte til og gennem det, gik i Retningen fra Nord mod Syd; ligesom man ogsaa for fra Palæstina at komme til Lande, som Assyrien og Babylonien, nærmest maatte drage mod Nord, hvorfor ogsaa Judæas Indbyggere betragtede disse og lignende Lande som Lande, der laa mod Nord (s. Jer. 3, 12. 18. 6, 15. 23, 8. 31, 8. 46, 6. 10. Zef. 2, 13. Sach. 2, 10 f.). Spaadommen om den fra Norden, fra Dan, Palæstinas nordligste Stad, kommende Fiende, blev fra det Øieblik af, da Jeremias havde seet den fra Nord mod Judæa vendte kogende Gryde og fornummet, at den betegnede Folkemasser, der fra Nord skulde oversvømme og ødelægge det jødiske Land, hos ham en, der idelig gjentog sig, en staaende (Jer. 4, 6. 15. 6, 1. 22. 8, 16. 13, 22. 25, 9. 47, 2). Hans Forløber i dette Stykke var Joel, idet denne Seer havde kaldet de Verdenshære, som han under Billedet af Græshoppesværme havde seet bryde ind i Israels Land og herje det, "*Ham fra Norden*" eller "*den Nordlige*" (Joel 2, 20).

*) Hos Araberne er den sydende Kogepotte et Billede paa Krigslyst eller fiendtligt Sind eller egentlig paa Hoveder og Hjerter, som ere opfyldte med Krigslyst, i hvilke Bejærligheden efter Kamp koger.

Efterat Herren nu saaledes ogsaa havde meddelt Jeremias Hovedindholdet af alle de Spaadomme, som han skulde komme til at udtale under sin profetiske Virksomhed, opfordrede han ham til Slutning, idet han vendte tilbage til, hvad han havde sagt ham, da han af Frygt for de mægtige og forhærdede jødiske Store havde frabedet sig det profetiske Embede, til at gjøre sig rede til den Gjerning, hvortil han nu havde kaldet ham, og til at sige det jødiske Folk og dets Ledere Alt, hvad han vilde byde ham at sige dem, og det uden Frygt, med uforsagt Hjerte. Dersom han blev bange og bævede for dem, saa skulde Herren gjøre, at hine Mænd med Jernnakke og Kobberpande fik Overtag over ham, saa han skulde blive aldeles forsagt ligeoverfor dem, spille Virkningen af sit profetiske Arbejde iblandt Folket, blive til Spot og Spe for Alle, et Jammerbillede, og tilsidst gaa elendig under. Hans profetiske Liv skulde vistnok blive et Liv fuldt af de sværeste Kampe. Han skulde blive en Gjenstand for Alles Angreb. Judas Konger og Fyrster, Prester og Folk, skulde alle

tilhobe storme løs paa ham for at bringe ham til Fald. Men han, Herren, skulde dersom han kun med Mod og Kraft forkyndte hans Ord, gjøre ham til "en fast Stad og til en Jernpille og til en Kobbermur" for dem, saa de ikke skulde kunne faa Bugt med ham og overvinde ham. Han skulde gjøre ham til alt dette derved, at han med sin almægtige Kraft skulde være hos ham i hans Kampe, Farer og Trængsler og frelse ham fra dem alle. - Paa en saadan Maade havde Herren aldrig tilforn talt til nogen Profet ved hans Kaldelse, og paa en saadan talte han heller ikke til nogen af de Profeter, som han senere kaldte til sine Sendebud. Grunden var en dobbelt. Ingen af hine havde skullet og ingen af disse skulde faa saa tunge, med saa mange og store Lidelser forbundne Kampe at føre, som det var beskikket Jeremias at føre mod den frafaldne og forventde Slægt, midt iblandt hvilken Herren stillede ham hen for gjennem ham at redde, hvad der endnu kunde reddes af den. Og Jeremias var fremfor alle andre Profeter af Naturen blød og øm, saa at enhver Krænkelser i Gjerning og ethvert Haansord trængte dybt ind i hans Sjæl, og han let blev bange og forsagt, hvorfor han i høi Grad trængte til saadanne Formaninger, Advarsler og Forjættelser, som de, hvormed Herren sluttede hans Kaldelse.

Kap. 5 Kap. 7